MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto 27.4.2016

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Kansalaisaloite äitiyslaista - MLL kannattaa äitiyslain säätämistä

Kansalaisaloitteessa esitetään, että äitiyslaki ja eräät siihen liittyvät lait säädetään oikeusministeriön aiemmin valmisteleman esitysluonnoksen mukaisesti. Kansalaisaloite vastaa ministeriön esitysluonnosta 2.2.2015. Oikeusministeriön esitysluonnos perustuu asiaa syksyllä 2014 valmistelleen ministeriön työryhmän mietinnölle (OM: Mietintöjä ja lausuntoja 50/2014) ja siitä saadulle lausuntopalautteelle.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) kannattaa äitiyslain säätämistä. Lapsen oikeuksien turvaamisen ja tasavertaisen vanhemmuuden kannalta on perusteltua, että isyyden ohella myös äitiys määriteltäisiin lainsäädännössä. Hedelmöityshoidot ja perherakenteiden monimuotoistuminen, kuten samaa sukupuolta olevien vanhempien perheiden yleistyminen, puoltavat äitiyden lainsäädännöllistä määrittelyä.

Suomen perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Toisin kuin joissakin muissa maissa, äitiyden määräytymistä koskevia periaatteita ei ole tällä hetkellä kirjattu lainsäädäntöön Suomessa. Vakiintuneesti on katsottu, että nainen, joka synnyttää lapsen, on lapsen äiti.

MLL kannattaa, että lakiin kirjataan voimassa oleva periaate että lapsen synnyttänyt henkilö on lapsen äiti. MLL kannattaa myös, että äitiys voidaan vahvistaa hedelmöityshoitoon suostumisen perusteella. Ehdotettu sääntely koskee naisparin osalta tilannetta, jossa lapsi on hankittu molempien suostumukseen perustuvalla hedelmöityshoidolla.

Ehdotuksen mukaan lapsen synnyttäneen äidin naispuolisen kumppanin voidaan vahvistaa olevan lapsen synnyttäneen äidin ohella lapsen äiti silloin, kun lapsi on hankittu yhteisesti hedelmöityshoitojen avulla**.** Äitiys vahvistetaan tällöin samalla tavalla kuin isyys eli joko tunnustamisen perusteella tai tuomioistuimen päätöksellä. Menettely korvaisi näissä tilanteissa perheensisäisen adoption. Hedelmöityshoidoista annettua lakia muutettaisiin niin, että jatkossa naisparien on mahdollista saada hedelmöityshoitoja yhdessä.

Lapsen edun mukaista on, että lapsen äidin naispuolinen kumppani voidaan vahvistaa lapsen toiseksi vanhemmaksi, jos naispari on hankkinut lapsen yhteisymmärryksessä hedelmöityshoidoilla. Äitiyden vahvistaminen tunnustamisella on perheille joustavampi ja nopeampi menettely kuin perheen sisäinen adoptio. Perheen sisäinen adoptio voidaan tällä hetkellä vahvistaa parhaimmillaankin vasta muutama viikko lapsen syntymän jälkeen.

Ehdotettu säännös turvaa naisparin lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa ja toteuttaa lapsen etua ja yhdenvertaisuutta. On lapsen edun mukaista, että lapsen äidin naispuolinen kumppani voidaan vahvistaa lapsen toiseksi vanhemmaksi, jos naispari on hankkinut lapsen yhteisymmärryksessä hedelmöityshoidoilla eikä siittiöiden luovuttajaa

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

voida vahvistaa lapsen isäksi. Äitiyslaki ei veisi yhdeltäkään isäksi haluavalta mieheltä oikeutta isyyteen eikä lapselta oikeutta isään. Laki ainoastaan turvaisi syntyvän lapsen oikeudellisen aseman silloin, kun hänellä on alusta asti kaksi äitiä eikä isyyttä voida vahvistaa.

Lapsen elatuksesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset mahdollistavat myös sen, että tunnustamisen perusteella tai lainvoimaisella tuomiolla vahvistettu vanhempi voidaan velvoittaa suorittamaan elatusapua lapsen syntymästä lukien.

MLL korostaa, että lainsäädännön tulee turvata lapsen asema ja oikeudet hänen perheasemastaan riippumatta. Lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artiklan mukaan sopimusvaltion tulee kunnioittaa ja taata lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet kaikille lapsille ilman minkäänlaista lapseen, hänen vanhempiinsa tai huoltajiinsa liittyvää erottelua. Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja perustuslain ihmisten yhdenvertaisuutta koskevat säännökset tulee ottaa huomioon tarkasteltaessa naisparin vanhemmuuden määrittelyä.

Aloitteessa ehdotettu mahdollisuus antaa hedelmöityshoitoa naisparille yhdessä ja vahvistaa parin toinen osapuoli yhteisymmärryksessä aikaansaadun lapsen äidiksi suostumuksen perusteella nopeuttaa ja selkeyttää vanhemmuuden vahvistamismenettelyä ja turvaa lapsen oikeutta kahteen vanhempaan. Äitiyslaki mahdollistaisi sen, että naisparille hedelmöityshoidoilla syntyvä lapsen oikeudellisen asema olisi selvä heti lapsen syntymästä lähtien.

Helsingissä 27.4.2017

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Milla Kalliomaa
pääsihteeri

Liisa Partio
johtava asiantuntija